

Ці «мовні шари» відрізняються один від одного мірою необхідності точного, докладного й короткого вираження понять у мові.

Таким чином, мова права дійсно є особливою. Вона має свою єдину структуру та водночас вона є елементом правової системи. Тісний зв'язок між мовою та правом є вагомим причиною для детального вивчення та аналізу всіх зазначених вище проблемних питань.

Список використаних джерел

1. Артикуца Н. В. Мова права та її вивчення студентами юридичних спеціальностей у вищих навчальних закладах України. *Культура народів Причорномор'я*. 2004. № 49. Т. 2. С. 155–157.
2. Артикуца Н. В. Мова права у її функціональних різновидах. *Сьогодення українського мовного середовища / упоряд. Мороз Л. З. К. : Кіровоград. вид-во, 2008. С. 23–32. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/319/Artykutsa_Mova_prava.pdf;jsessionid=383E0BE190C459D19A184D9E194609.*
3. Про засади державної мовної політики : Закон України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5029-17>.
4. Демченко В.Н. Органічна і неорганічна українська мова. Херсон, 2003. 260 с.
5. Мущина М. М. Про правову лінгвістику. URL: <http://www.lexis-asu.narod.ru/other>.

Сокол Олександра Іванівна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: старший викладач
кафедри юридичного документознавства
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
Проценко Г. П.

ЗАСТОСУВАННЯ ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИХ ЗНАТЬ У ДОСУДОВИХ РОЗСЛІДУВАННЯХ

Для ефективного попередження та розкриття злочинів необхідним є своєчасне втручання правоохоронних органів, контроль умов, в яких зазначені правопорушення можуть мати прояв. Деякі матеріали, що мають ознаки тих, які є причиною або тягнуть за собою правопорушення в досудовому розслідуванні

й судовому розгляді, неочевидні та потребують допомоги експертів, що володіють спеціальними науковими знаннями.

Сьогодні відомими вітчизняними та зарубіжними науковцями, зокрема, Т. В. Будко, О. І. Галяшиною, О. С. Голіковим, А. В. Комісаровим, О. В. Кукушкіною, Т. Н. Секераж, обґрунтовується необхідність методологічного виокремлення спеціальних знань, пов'язаних з дослідженням мовлення, в окремий вид судової експертизи. Поряд з теоретичними фундаментальними дослідженнями мовлення існують розроблення практичного аспекту судової експертизи, наприклад, прикладна психолінгвістика. Вона займається проблемами, пов'язаними з функціонуванням мовлення в практичній діяльності людей, вивчає мовленнєве повідомлення в особистісній сфері людини та її професійній діяльності. І зараз у світовій криміналістиці на межі психології та лінгвістики активно формується та застосовується на практиці нова інтегративна галузь наукового знання – криміналістична психолінгвістика. Цей напрям наукових досліджень спирається на положення про те, що писемне та усне мовлення людини становить собою значне джерело інформації щодо різноманітних ознак, що дозволяють характеризувати особу. Відомості про ці ознаки встановлюють на основі аналізу словникового запасу, синтаксису, акценту та багатьох інших особливостей усного й писемного мовлення. Об'єктами такого аналізу є письмові, а також усні, зафіксовані на фонограмі повідомлення невідомих авторів.

Вони вивчаються за допомогою аналітичних психолінгвістичних методів з метою встановлення даних, що можуть вказувати на походження, середовище, психологічні та інші риси джерел мовленнєвої активності. Отримані результати дають змогу створити пошуковий портрет невідомого автора письмового тексту або звукової інформації, котрий може містити відомості щодо вікової, статевої належності, освітнього рівня, географічного та етнічного середовища, роду занять та деяких інших ознак встановлюваної особи. Поряд з цим, шляхом порівняння виявлених особливостей аналогічних об'єктів визначають, чи належить мовленнєва продукція з різних джерел одній або різним особам.

Зазвичай під час кримінального провадження дослідження мовленнєвого текстуального джерела інформації здійснюється лінгвістами, психологами, криміналістами та іншими спеціалістами. Воно зачіпає як основну, так і додаткову інформацію у тексті, стосується не лише змісту, а й форми його

надання. Метою такого наукового дослідження тексту є вилучення, розкодування інформації, яка є необхідною, важливою, корисною споживачу – слідчому, прокурору, суду. Водночас у мовленнєвому повідомленні досліджується з використанням спеціальних знань й методів основна та додаткова інформація про творця й умови створення тексту, носіями якого є ознаки мовленнєвих навичок автора повідомлення.

Мовленнєвий текст своїм змістом відбиває образ конкретного фрагменту дійсності, який зафіксований в уяві його творця, ізоформізм цього фрагмента або інформаційний сигнал про нього. Зміст тексту взаємозумовлений його формально-мовним оформленням, або інформаційним словесним кодом. Таке утворення становить собою ієрархічне структурування шляхом висловлювань, об'єднаних цілісністю змісту, загальним задумом, функціональними й формально-логічними зв'язками.

Змістом тексту є опосередковане відображення фрагмента об'єктивного світу крізь призму свідомості людини, тобто маємо справу з подвійним відображенням.

Практика відповідних експертних досліджень та експертиз показує необхідність виявлення не лише смислової спрямованості текстів, а й використаних прийомів пропаганди, впровадження певних ідей й настанов, що є компетенцією соціальної психології та психолінгвістики. Саме текст і невербальні компоненти є головним предметом такого дослідження і основним джерелом доказів у відповідному кримінальному провадженні.

Психолінгвістична експертиза призначається також у тому випадку, якщо необхідно встановити смисл наданої на дослідження інформації, її вплив на свідомість.

Предметом експертизи є отримання фактичних даних про особливості тексту, що мають значення для кримінального провадження. Такими особливостями тексту є його спрямованість, комунікативна мета автора, мета повідомлення, значення окремих компонентів тексту тощо. По суті, предметом такого виду експертних досліджень є встановлення наявності або відсутності таких характеристик тексту та його автора, що знайшли відображення у тексті, котрі мають значення для прийняття рішення за кримінальним провадженням, тобто юридично значущих. Лінгвіст зорієнтований на предметно-змістовний аналіз, виявлення значення окремих слів та висловлювань, всього тексту, мовні способи виразу смислу, формальні особливості комунікації. Психолог – на виявлення

психологічних особливостей діяльності автора, смислу повідомлення, психологічних феноменів ворожнечі тощо, здійснює мотиваційно-цільовий аналіз тексту людей.

Трапляються випадки, коли повною мірою смисл повідомлення в межах тексту не висловлений, проте він доповнений за допомогою інших елементів: зображень, графічних символів.

Отже, значне місце в досудових розслідуваннях займає психолінгвістична експертиза, яка здатна оцінити достовірність і об'єктивність фактичного змісту досліджуваних матеріалів та ін. Правильна і виважена оцінка висновку експерта дає можливість слідчому не лише доказати факт вчиненого кримінального правопорушення, а й встановити особу правопорушника.

Список використаних джерел

1. Ходанович В. О. Роль судово-авторознавчої та психолінгвістичної експертизи в доказуванні у кримінальних провадженнях про злочини екстремістської спрямованості // Актуальні проблеми доказування у кримінальному провадженні. Одеса, 2013. С. 363–369.

Степанова Дар'я Русланівна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри
юридичного документознавства навчально-
наукового інституту № 1 Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук **Ялова О. В.**

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СУРЖИКУ В СУЧАСНОМУ МОВЛЕННІ УКРАЇНЦІВ

На сьогоднішній день проблема мовної культури сучасної молоді є актуальною, і це незаперечний факт, оскільки вона є показником рівня загальної культури особистості. На реальному сьогоденному етапі, коли відбуваються зміни на різних рівнях житті України. Поява у мовленні сучасної молоді великої кількості сленгів, жаргонів, робить справжні проблеми чистоти мови, що є ключовою з погляду національної та соціальної культури, у тому числі і мовної. Тому що, українська мова – скарбниця духовних надбань народу, досвіду, праці, творчості